Dames en heren leden van de partijraad Dames en heren genodigden. Wie herinnert zich niet de woelige vergadering van de partijraad van 21 juni 1975 te Breda toen in onze partij een ernstige "bestuurscrisis aan de orde was ten gevolge waarvan ook het onderlinge vertrouwen in niet geringe mate was aangetast? Gingen toen niet vele leden huiswaarts met gevoelens van onbehagen over o.a. de wijze waarop de toenmalige voorzitter met zijn sympathisanten tegemoet waren getreden? Vragen waarop het antwoord niet zo moeilijk is te geven. De partij verkeerde in 1975 inderdaad in een diepe impasse en tijdens mijn installatierede stelde ik vast, dat de partij haar zelfvertrouwen en haar politieke identiteit had verloren. Ik heb toen een tweetal belangrijke oorzaken aangegeven nl. de jarenlange strijd die de KVP met zichzelf voerde over de identiteit van de christendemocratie en het verzuim tijdens het deconfessionaliseringsproces de partij tot een werkelijke politieke organisatie on te bouwen. Tegen deze achtergrond gaf het toen gekozen nieuwe dagelijks bestuur zichzelf als opdracht mee; waar mogelijk de eigen partij te reactiveren en net kracht een spoedige en verantwoorde totstandkoming van het CDA te bevorderen. In dit verband wil ik vandaag allereerst mijn verheugenis uitspreken over de ontwikkeling van het jongerenwerk in onze partij. Ruim êên jaar geleden nam een aantal jonge vrienden het initiatief dit werk een nieuwe impuls te geven. Wie hield dit voor mogelijk? Het resultaat bleef echter niet uit. Op zaterdag 12 november jl. zijn wij getuige geweest van een uitstekend jongerencongres te 's Hertogenbosch. Verwarmend was het te ervaren hoe vele jonge mensen zich ’s middags via een op hoog niveau staande discussie bezighielden met het congresthema dat handelde over het ongeboren leven. De Vereniging KVP-jongeren telt thans ruin 600 leden en via een aantaal platforms worden op verschillende plaatsen in het land jongeren
samengebracht die zich met de politiek in al haar schakeringen bezighouden.
Uiteraard juichen wij in dit verband mede toe het inmiddels tot stand gekomen CDJA christendemocratischjongerenappèl waarin ook onze jongerenorganisatie volledig participeert. Dank en hulde aan onze jonge vrienden. Zij verdienen onze belangstelling en onze steun. Ligt de toekomst niet in hun handen? Ik spreek gaarne de wens uit, dat de ouderen onder ons hierin opnieuw inspiratie zullen vinden zich voor hun eigen partij actief te blijven inzetten.
In het kader van de reactivering dient zeker ook vermeld te worden de totstandkoming van de Vereniging van KVP-bestuurders. Hiermede wordt een goede mogelijkheid gecreëerd de contacten tussen o.a. het kader van de partij te versterken. Ook hier weer een activiteit duidelijk geplaatst in een breder perspectief nl. de verdere ontwikkeling van het CDA. Immers de overleggroep CDA-bestuurdersorganisatie heeft inmiddels een advies uitgebracht aan de drie partijen m.b.t. de oprichting van een Verband van CDA-bestuurders zo mogelijk begin 1978. Ook hierbij wil ik wijzen op het belang, dat wij via onze eigen vereniging volledig gaan participeren in het nieuwe CDA-verband. Ik meen in sterkere mate dan vorig jaar te mogen vaststellen dat velen zich weer enthousiast voor onze partij inzetten.
Alvorens over te stappen naar de ontwikkeling van het CDA wil ik aandacht schenken aan de achter ons liggende kamerverkiezingen van 25 mei jl. Een jaar geleden hebben we in Eindhoven de balans opgemaakt van dat moment. Ik roep u in herinnering, dat we toen zeker waren van een program, een lijst en een lijsttrekker voor het CDA. Wijzelf doch in het bijzonder onze politieke tegenstanders hadden dit een jaar tevoren nauwelijks voor mogelijk gehouden. Het ene program zou een belangrijk middel moeten zijn de eigen herkenbaarheid van de christendemocratie zichtbaar te maken. Vervolgens zou het de basis moeten vormen voor het overleg na de verkiezingen voor de vorming van een nieuw kabinet. Dit program kan en mag niet verloochend worden.
Ik meen dit ook vandaag onverkort te moeten stellen. Naar mijn mening kan niet genoeg benadrukt worden dat het een goede zaak is, dat we

in het CDA als federatiepartners elkaar gezocht en gevonden hebben in de dialoog net elkaar, delend niet alleen in de gemeenschappelijke punten maar ook delend in de punten waarin we van elkaar verschillen. Met ons program hebben we kans een bijdrage te leveren tot het realiseren van een samenleving met meer rechtvaardigheid, van grotere offergezindheid en verdraagzaamheid. Ons program biedt geen ruimte onverantwoorde inkomensverschillen te laten voortbestaan en het laat niet toe uit opportunistische overwegingen een beetje begrip te tonen voor het blanke bewind in Rhodesië en Zuid-Afrika. Het dwingt ons daadwerkelijk meer te denken aan de Derde Wereld dan aan ons zelf. Wij hebben een goed program maar beslissend is vat we er uiteindelijk in de practische politiek mee kunnen doch in het bijzonder willen realiseren.

lijst manifesteerde onze verbondenheid met elkaar cm deze herkenbaarheid ook in de politieke werkzaamheid gestalte te geven. De ene lijsttrekker werd het teken van herkenbaarheid en verbondenheid samen. Dames en heren. Wij zijn vervolgens eensgezind de verkiezingsstrijd tegemoet getreden. Met grote voldoening mag ik vaststellen dat velen van ons zich onafgebroken hebben ingezet voor de campagne tijdens de verkiezingsstrijd. In het bijzonder wil ik memoreren de inzet van al onze medewerkers op het partijbureau maar natuurlijk ook de geweldige inzet van vele duizenden leden op plaatselijk, regionale en provinciale niveaus. Deze inzet is een belangrijke compensatie geweest voor het veelal ontbreken van mogelijkheden via de media waarbij ik
in het bijzonder denk aan radio en TV. Tot mijn spijt moet ik meedelen, dat dit zeker ook betrekking heeft op de zoals men aanduidt meer verwante' omroepverenigingen. Geheel op eigen kracht hebben we de verkiezingsstrijd moeten voeren en zeker niet zonder succes hoewel bescheidenheid ook hierbij een schone deugd is. Wij mogen met de verkiezingsuitslag tevreden zijn.
Het past mij in dit verband ook hulde te brengen aan onze lijsttrekker Dries van Agt. Tijdens de vorige partijraad hebben wij over zijn aanwijzing gesproken, nadat velen de verrassing hiervan nauwelijks hadden verwerkt. Als partijvoorzitter mag ik thans met enige voldoening zeggen, dat Dries Van Agt uiteindelijk niet alleen in staat is gebleken de "kar" te trekken doch vooral onze drie partijen in het CDA te binden. Mocht ik verleden jaar zeggen, dat hij ons vertrouwen volledig waard zou zijn dan stel ik nu vast dat hij ons vertrouwen niet heeft beschaamd en meer dan ooit ons vertrouwen volledig waard is. Het past ons juist als KVP hem te zeggen dat hij op onze steun kan blijven rekenen ook in zijn verantwoordelijke functie als fractieleider.
Dries van Agt hartelijk dank. Het CDA heeft t.g.v. de ene lijst thans zijn eigen Tweede Kamerfractie. Een nieuwe periode is hiermede van start gegaan. Al eerder in mijn betoog heb ik opgemerkt, dat de 3 partners binnen de federatie elkaar gezocht en gevonden hebben in de dialoog met elkaar, delend niet alleen in gemeenschappelijke punten maar ook delend in de punten waarin we op dit moment van elkaar verschillen. Ik heb vorig jaar gezegd, dat voor het goed functioneren van de toekomstige CDA-Tweede Kamerfractie veel wijsheid en begrip zal worden gevraagd. De afgelopen maanden tijdens de langdurige formatiegesprekken hebben van alle leden van de fractie het uiterste van hun wijsheid en begrip gevraagd. Ik ben ervan overtuigd dat sommige leden zeker met pijn in het hart wel eens persoonlijke offers hebben gebracht. Stellig zal men het spanningsveld voelen tussen de eigen opvatting en de eenheid binnen het CDA. Onze kamerfractie is zich er mijns inziens van bewust dat de voortgang n.b.t. de organisatorische eenwording in sterke mate afhankelijk is en beinvloed wordt door de mate van politieke éénwording. Deze beide aspecten dienen hand in hand te gaan en dienen elkaar te stimuleren. De realiteit is nu eenmaal dat de politieke éénwording vooral moet blijken uit het optreden van de Tweede Kamerfractie en zij heeft terzake een bijzondere verantwoordelijkheid. Ondanks het feit, dat onze kamerfractie als geheel en individuele leden afzonderlijk van buitenaf veelal onder grote druk staan wil ik het optreden van de fractie in het algemeen als positief beoordelen. Ruimte voor genuanceerd denken zullen we elkaar moeten geven. Ik wil dit onderdeel van mijn inleiding besluiten met mijn dank uit te spreken aan onze fractie en de leden opnieuw wijsheid en geduld toewensen.
Dames en heren. Sinds enige maanden functioneert thans ook een
CDA-Eerste Kamerfractie. Afstandelijk, zoals het de Senaat betaamt, wordt op voortreffelijke wijze samengewerkt in een nogal sterk, ja wellicht te sterk vernieuwde fractie. De gang van zaken rondom de kandidaatstelling en verkiezing van leden voor deze kamer tijdens de afgelopen maanden hebben opnieuw aangetoond dat een heroriëntatie over de wijze van verkiezing geen overbodige bezigheid behoeft te zijn. Dames en heren, leden van de partijraad. Het CDA blijft een uitdaging! De eerste fase hebben we in feite op 25 mei jl. afgesloten. We staan thans voor de volgende fase, gericht op de politieke en organisatorische eenwording. Het groeimodel dient zijn voltooiing te vinden in de fusie van onze drie partijen. In de afgelopen manden heeft hierover in het dagelijks bestuur van het CDA reeds een serie gesprekken plaatsgevonden. Als resultaat hiervan kon op zaterdag 5 november jl. in het algemeen bestuur van het CDA een nota worden behandeld, genaamd: ”Het CDA en zijn organisatie''.
De centrale vraagstelling hierbij was: Hoe lang is de huidige organisatiestructuur nog houdbaar c.q. in hoeverre vormt deze structuur een belemmering voor de opbouw van het CDA tot een moderne actiepartij? Relevant daarbij is de vraag hoe rijp de achterban is voor de volgende stap. We zullen er nl. voor moeten zorgen, dat enerzijds achterblijvers moeten worden meegenomen maar dat anderzijds ook de hardlopers "binnen de lijnen" zullen blijven. Uiteraard kan niet worden voorbijgegaan aan wat ik zou willen aanduiden als de publieke opinie. Immers het CDA wordt gezien als de nieuwe politieke organisatie. Een en ander betekent, dat het CDA ook bij de buitenwacht in organisatorisch opzicht verwachtingen heeft gewekt die niet straffeloos genegeerd kunnen worden.
De organisatorische weg naar eenheid kan en mag niet vrijblijvend zijn. De achterban zou dat m.i. niet kunnen begrijpen maar zou het ook niet mogen aanvaarden. Er is de afgelopen jaren teveel tot stand gekomen en er is zo'n verbondenheid ontstaan dat de weg terug niet meer begaanbaar is.

De leiders van het CDA en de drie partijen hebben niet alleen de verplichting de organisatorische weg naar eenheid te plannen maar ook om deze planning te realiseren. Ik zou willen zeggen: ”Geen woorden maar daden. Uiteraard is hiervoor de medewerking van met name het totale kader van de drie partijen noodzakelijk. Ik hen er evenwel van verzekerd, dat u, dames en heren leden van de partijraad, deze medewerking zult willen verlenen. De hoofdzaak is, dat we duidelijk de weg aangeven waarlangs we willen gaan, teneinde de daardoor de thans bestaande onzekerheid aanzienlijk te beperken. Wij dienen ons daarbij te realiseren, dat nog moeilijke klippen te omzeilen zijn.
Ik heb al genoemd de politieke eenheid. Willen we werkelijk een geloofwaardig en herkenbaar CDA realiseren dan zal uit het optreden van de Kamerfracties inderdaad moeten blijken dat de politieke eenheid in voldoende mate aanwezig is. De discussie die nog gevoerd moet worden m.b.t. de relatie geloof en politiek mogen we niet uit de weg gaan. De wijze waarop de gehele grondslagdiscussie is gevoerd moet ons echter geleerd hebben dat wellicht een ander te volgen procedure gewenst is. Onze partners in het CDA. kunnen ervan verzekerd zijn, dat wij ons in dit komend overleg konstruktief zullen opstellen. Dames en heren leden van de partijraad. Ter afronding van mijn betoog wil ik thans aandacht schenken aan de actuele politieke situatie toegespitst op de kabinetsformatie en de rol die wij daarin tot op helen hebben gespeeld. Zelden zal een verkiezingsuitslag een zo duidelijke aanduiding hebben gegeven van de wens van de kiezers als OP 25 mei jl. PvdA en. CDA samen 102 zetels in het parlement. Een duidelijk aanwijzing, dat de kiezers voorkeur hebben uitgesproken voor een parlementair kabinet Den Uyl II. Een kabinet, dat gezien de nieuwe politieke krachtsverhoudingen in het parlement in staat zou zijn een krachtig en konsistent beleid te voeren. Zo’n kabinet moet in staat geacht worden de problemen van deze tijd adequaat aan te pakken. Ik denk daarbij aan de bestrijding van de werkloosheid, een krachtig stimuleren van het bedrijfsleven, het invoeren van
hervormingsvoorstellen en het prioriteit geven aan de zwakkeren in onze samenleving. Verwacht mocht worden, dat binnen redelijke termijn een dergelijk kabinet samengesteld zou kunnen worden. Ik ga er hierbij vanuit dat bij partijen wel de politieke wil bestaat om samen te regeren en vandaar uit op basis van gelijkwaardigheid en respect voor elkaar in overleg te treden. Vanzelfsprekend is de verkiezingsuitslag hierbij een belangrijk gegeven. Geconstateerd moet worden, dat dit een illusie is gebleken. Na zes maanden moeizaam overleg is de formatie met PvdA en D’66 muurvast gelopen en moest Den Uyl voor de vierde maal naar het staatshoofd om zijn opdracht terug te geven. Welk een tragiek voor de verkiezingsoverwinnaar zelf maar zeker niet minder voor diegenen die vier jaar geleden hun nek hebben uitgestoken teneinde tot een herstel van samenwerking te komen tussen socialisten en christendemocraten.
Dames en heren. Ik meen verplicht te zijn de partijraad over dit mislukken nader te informeren om twee redenen. Allereerst omdat gebleken is dat de misverstanden zich steeds meer opstapelden en vervolgens gezien de rol die de partijvoorzitters hierbij hebben gespeeld. Veel zou te zeggen zijn over de wijze waarop het regeerakkoord tussen PvdA-D’66 en CDA tot stand is gekomen. Ik zal dit niet doen. Volstaan wil ik met de vraag of al niet tijdens dat overleg het gebrek in vertrouwen jegens elkaar tot uitdrukking kwam. De behoefte om alles

gedetailleerd tot de laatste letter te regelen geeft in ieder geval aanleiding tot deze gedachte. Geheel los hiervan kan de vraag worden gesteld of een en ander zich wel verdraagt met het goed functioneren van de parlementaire democratie.
De werkelijke moeilijkheden zijn echter eerst goed ontstaan na het bereikte resultaat over een zetelverdeling, gebaseerd op de formule T-7-2.
Een en ander kwam tot stand op voorstel van de informateurs Verdam en Vrolijk in de nacht van 24 op 25 oktober jl. Hevige kritiek barstte los uit de PvdA over het hoofd van Van Thijn. Het met spoed bijeengeroepen partijbestuur wees het bereikte akkoord af en het congres werd voor 5 november'77 bijeengeroepen. Met waardering wil ik melding maken van de houding van de PvdA-Tweede Kamerfractie die zich achter Van Thijn bleef opstellen. T.g.v. deze ontwikkeling kwam er echter een onverantwoorde politieke druk op de formatie te staan en wel in het bijzonder op de inmiddels
weer tot formateur benoemde Den Uyl. Hier begint m.i. ook het falen van de verkiezingsoverwinnaar Den Uyl door zich als speelbal te laten gebruiken door met name de Beekmannen van zijn partij,
In verband met het partijcongres van de PvdA dd 5 november '77 liet de formateur zich dwingen in een geforceerd en onverantwoord tijdschema. Formateur Den Uyl liet de fractievoorzitters weten, dat voor die datum overeenstemming moest worden bereikt over: de taakaanduiding van de staatssecretarissen; het aanzoeken van kandidaat-ministers; het aanzoeken van kandidaatstaatssecretarissen.
Over de formule m.b.t. de verdeling van de staatssecretarissen werd reeds overeenstemming bereikt in het overleg met de informateurs Vrolijk en Verdam, namelijk
Op 31 oktober jl. deed de heer Den Uyl schriftelijk aan de drie frac- tie-voorzitters zijn conclusies toekomen m.b.t. de verdeling en globale aanduiding van de staatssecretarisposten volgens de eerder afgesproken formule 8-7-1. Het resultaat was onthutsend en moest worden gekwalificeerd als volstrekt onaanvaardbaar. Het was in feite een inhaalmanouvre teneinde het PvdA-congres milder te stemmen.
Een uitholling van CDA staatssecretariaten en een dermate overbedeling van door PvdA te bezetten posten tengevolge waarvan onze ministers werden terugverwezen tot ministers zonder portefeuille. Ter adstructie een tweetal voorbeelden:
Staatssecretariaat Sociale Zaken - PvdA
Alle aangelegenheden betreffende de arbeidsvoorziening in het bijzon, der de arbeidsbemiddeling, de scholing, de kwaliteit van de arbeidsplaats, het delen van de arbeid en de samenhang met het sociale zekerheidsbeleid.
Vraag : Wat blijft er voor de CDA-minister van Sociale Zaken over?
Staatssecretariaat Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (CDA) Zaken betreffende de kunsten, de musea, de monumentenzorg, het natuurbehoud en de openluchtrecreatie.
Conclusie : Op het gehele welzijnsterrein geen enkele invloed van het
Nog dezelfde dag; (31 oktober 1977) heeft Van Agt schriftelijk om opheldering gevraagd aan de formateur de heer Den Uyl. Terecht heeft hij gesteld, dat in ons staatsrecht de minister dient te bepalen welk deel van de taken van het door hem beheerde departement in handen van een staatssecretaris zal worden gelegd. Aan de formateur werd tenslotte de vraag voorgelegd of de kandidaten die voor het ambt van minister zouden worden voorgedragen het beslissende woord kunnen spreken over de inhoud van de taken die zullen worden vervuld door de staatssecretaris of staatssecretarissen, die op hun departement werkzaam zullen zijn.
Naar mijn informatie heeft formateur Den Uyl deze brief en dus deze vraag niet schriftelijk beantwoord. Zou dit wel zijn gebeurd dan zou dit waarschijnlijk als volgt hebben geluid:
"Natuurlijk heeft de kandidaat-minister het laatste woord, doch indien dit niet overeenkomt met mijn persoonlijke opvatting dan trek ik mijn verzoek aan de kandidaat-minister in".
Dames en heren.
Op maandag 31 oktober jl. liet de formateur de fractievoorzitters weten, dat uiterlijk dinsdag 1 november 77 de namen van de kandidaat-ministers ingeleverd moesten worden. De partijvoorzitters en fractievoorzitter hebben hierover maandagavond 31 oktober 77 opnieuw overleg gepleegd, en bereikte overeenstemming over: de onderlinge verdeling van de zeven ministersposten binnen de drie CDA-partijen nl. op basis van de formule
de kandidaat-ministers ;
de toe te wijzen departementen.
Als kandidaat-minister voor de KVP zijn mijnerzijds gesteld: Van Agt, Andriessen, Lubbers en mevrouw Gardeniers. Rekening houdend met eikaars wensen werd de volgende lijst samengesteld
Dinsdag, 1 november 77 bleek, dat onze partijgenoot Lubbers een plaats in de Kamerfractie prefereerde boven de post Ontwikkelingssamenwerking.
Tengevolge hiervan werd aan de formateur de door mij zojuis genoemde lijst gewijzigd doorgegeven. Voor de post Ontwikkelingssamenwerking werd de heer Neuman voorgedragen.
Donderdag 3 november 77 volgde de deballotage van de 2e CDA-(KVP)- candidaat nl. Andriessen. Dries van Agt was dit reeds eerder ten deel gevallen. Ik acht het een ernstige zaak, dat formateur Den Uyl zelfs niet de moeite heeft genomen Andriessen uit te nodigen voor een gesprek. Hij was toch een officiële ministerscandidaat voor het CDA. Bedenkelijk resp. kwalijk! Het werkelijk leiderschap van Den Uyl bleek toch niet zo groot te zijn als velen wel dachten. Wij meenden echter dat desondanks deze ervaring de formatie niet zou mogen mislukken. Op donderdagavond 3 november 77 hebben de partijvoorzitters en fractievoorzitter zich hierover nader beraden en besloten een tweetal alternatieve voorstellen uit te werken, nl.
Nog dezelfde avond (donderdag 3 november '77) verleende de Kamerfractie Van Agt deze beide alternatieven bij de formateur aan de orde te stellen hetgeen dezelfde nacht geschiedde. Na een discussie van enige uren kwam ook hierop het neen van de formateur.
Dames en heren, leden van de Partijraad.
Hieruit moet overduidelijk blijken, dat er geen sprake was van het enerzijds laten vallen van Lubbers en het anderzijds perse handhaven
van Andriessen op Economische Zaken. Na deze hernieuwde afwijzing door Den Uyl heeft Va dezelfde nacht nog eens twee voorstellen ingediend waarop het ''neen" kwam vrijwel zonder discussie. De adem van het congres was inmiddels te heet geworden
Vrijdag U november '77 volgde voor de vierde maal de gang van formateur Den Uyl naar het staatshoofd om zijn opdracht terug te geven en daarmee was de zaak definitief kapot. Niet formateur maar Joop den Uyl kon zich de volgende dag presenteren als de redder van zijn partij tijdens het congres en de rijen werden gesloten. Hen heeft de moed ontbroken zijn gezag aan te wenden ten einde ons land een nieuwe regering te schenken.
Dames en Heren. Alle drie partijen dragen verantwoordelijkheid voor de mislukking. Van ons te eisen hiervoor alleen de volle lading op ons te nemen gaat te ver en wijzen wij af. Naar mijn mening heeft de meerderheidsstrategie van de Partij van de Arbeid ons land en de Nederlandse politiek een slechte dienst bewezen. Op dinsdag 9 november 1977 'Werd Prof. Van der Grinten aangewezen als informateur. Deze heeft terecht op grond van de hem verleende opdracht een laatste poging aangewend als nog een parlementair kabinet van PvdA, CDA en D66 tot stand te brengen. Helaas zonder resultaat. Een voorstel op basis van een 7-7-1 verdeling van de ministersposten bleek alleen aanvaardbaar voor de CDA-fractie (Lubbers-Economische Zaken, Andriessen buiten het kabinet).
De logisch daarop volgende poging van de informateur: namelijk vorming van kabinet PvdA-VVD was snel tot mislukking gedoemd, zodat een combinatie CDA-VVD moest worden onderzocht. Onze Kamerfractie heeft Van Agt hiertoe gemachtigd en de bereidheid uitgesproken deze mogelijkheid serieus te willen benaderen. De stand van zaken hierover zijn u geheel bekend.
Dames en heren, leden van de Partijraad.
Nog altijd heeft Nederland geen nieuw kabinet. Ik betreur dat in hoge
mate en acht dit nauwelijks verantwoord. Het CDA dien t zich van haar
verantwoordelijkheid in deze bewust te blijven en dient bereid te blijven medewerking; te verlenen aan de totstandkoming van een nieuwe
regering. Ons eigen program dient hierbij ons uitgangspunt te zijn en we moeien dit niet verraden.
Tenslotte nog; een tweetal opmerkingen.
West-Europa is het laatste jaar en met name de laatste maanden opgeschrikt door het toenemende terrorisme. Ook ons land is hierbij betrokken geworden en we moeten vaststellen dat het terrorisme een internationaal verschijnsel is geworden. Een en ander betekent dat ook wij ons hierbij betrokken dienen te voelen. De christendemocraten dienen zich bewust te zijn, dat het terrorisme niet uitsluitend bestreden kan worden door het te veroordelen. Wij zullen ons mede moeten bezig houden net de diepere oorzaken ervan. We zullen ons moeten afvragen hoe jonge mensen, zover kunnen komen om onschuldige burgers op medogenloze wijze van het leven te beroven. Wij mogen dit niet voor ons uitschuiven want het is vijf voor twaalf. Ik wil niet eindigen dan nadat ik mijn teleurstelling en afkeur heb uitgesproken over het congresbesluit van de PvdA t.a.v. de voorkeur voor de republiek. Wij wijzen dit volstrekt af.
De monarchie in Nederland onder het Huis van Oranje is voor ons van onschatbare betekenis geweest en is het vandaag nog. Het symboliseert de democratie en onze vrijheid. Ik kan niet beter eindigen dan onze aanhankelijkheid te betuigen aan onze vorstin en stel u voor dit namens u telegrafisch over te brengen. Dank u voor uw aandacht.